

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Академічне товариство ім. М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)
Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

*СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ*

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
VII Міжнародної науково-практичної конференції**

05 – 07 червня 2019 року

Частина III

Вінниця 2019

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 05-07 черв. 2019 р. Вінниця, 2019. Ч. 3. 388 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства в сучасних умовах; актуальні проблеми менеджменту та фінансові механізми забезпечення розвитку економіки України; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми та перспективи, тенденції розвитку маркетингових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні, державотворчі процеси в умовах глобалізованого суспільства: історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія: Голова редакційної колегії – **Замкова Н.Л.**, д.філос.н., професор
Відповідальний секретар – **Мартінова Л.Б.**, д.е.н., доцент

Члени редакційної колегії:

Боковець В.В., д.е.н., проф., **Корж Н.В.**, д.е.н., проф., **Іваницька Н.Б.**, філол.н., проф.,
Стопчак М.В., д.і.н., проф., **Бондар А.А.**, к.н.фіз.вих., доц., **Кузьміна О.М.**, к.т.н., доц.,
Недбалюк О.П., к.е.н., доц., **Кудирко О.М.**, к.е.н., доц., **Поліщук О.А.**, к.е.н., доц.,
Поліщук І.І., к.е.н., доц., **Романовська Ю.А.**, к.е.н., доц., **Семко Т.В.**, к.т.н., доц.,
Тернова А.С., к.т.н., доц.

Друкується за ухвалою Вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ТА ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Власенко В.В., д.б.н., професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ.....	156
Власенко І.В., д.е.н., професор Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПЕРСПЕКТИВНИЙ РОЗВИТОК ГОТЕЛЬНИХ МЕРЕЖ У СВІТІ ТА УКРАЇНИ ЙОГО СУЧАСНИЙ СТАН.....	162
Іваніщева О.А. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АНАЛІЗ СТАНДАРТІВ ТА СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ДЛЯ ВИРОБНИКІВ ХАРЧОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	171
Кізюн А.Г., к.геогр.н., доцент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПРИРОДНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	179
Лук'янець А.В. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ АТРАКЦІЇ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО ТУРИЗМУ.....	185
Мазуркевич І.О., к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ.....	195
Малюта К.Г. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СУТНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	203
Онищук Н.В., к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	210
Пахомська О.В. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ.....	217
Семко Т.В., к.т.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ РЕГЛАМЕНТИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ- СТИМУЛ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НАССР.....	224

6. Карачина Н.П., Інструментарій та механізми стимулювання виробничоорієнтованої поведінки підприємств на засадах синтезу теорій контрактів і державного регулювання. *Миколаївський вісник «Економіка та держава»*. 2016. № 1. С. 41–46.

7. Крейдич І. М., Систематизація джерел забезпечення формування інвестиційної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 18. С. 10–13.

8. Олійник Н. П., Сутність та стадії інвестиційного процесу. *Інноваційна економіка*. 2015. № 4. С. 95–98.

9. Остапенко О. І., Вдосконалення методів аналізу інвестиційних проектів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 21. С. 13–15.

10. Староверова Г. С., Медведев, А. Ю., Сорокіна, І. В., Экономическая оценка инвестиций. *Московский журнал «КНОРУС»*. 2015. № 3. С. 19–23.

11. Скибінський, О. С. та Саталкіна Л. О., Система управління інвестиційним портфелем підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*. 2013. № 4. С. 287–295.

12. Скибінський, О. С. та Саталкіна Л. О., 2014. Оцінювання проектів як передумова формування масштабної-якісної моделі використання інвестиційного портфеля підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку»*. 2014. № 4. С. 113–118.

УДК 005.591.6:338.48(045)

Онищук Н.В., к.е.н.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуті поняття інтелектуальності, інноваційності, інновативності. Визначено сутність поняття «інноваційна активність» підприємства. Виділено ознаки, що характеризують зміст інноваційної активності підприємства. Наведено порівняння характеристик інноваційно-активної діяльності із традиційною діяльністю туристичного підприємства.

Ключові слова: інтелектуальність, інноваційність, інновативність, інноваційна активність підприємства, туристичне підприємство.

Постановка проблеми. Динамічний розвиток світової економіки висуває специфічні вимоги до управління підприємствами щодо адаптації, інформатизації глобальної інтегрованості у сферу підприємництва. За таких умов інновація виступає інтенсивним інструментом мобілізації існуючих та генерування додаткових компетенцій, що надалі можуть бути використані для забезпечення економічного зростання підприємства.

За однакових умов, цілей і можливостей підприємства досягають неоднакових результатів, що пов'язано з різними рівнями інноваційного потенціалу й відповідною інноваційною активністю. Інноваційна активність відображає ступінь реалізації потенціалу в ході досягнення поставлених цілей, тоді як відмінності в підходах до використання інноваційного потенціалу обумовлюють різний рівень інноваційної активності й, відповідно, різну успішність результатів інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначення інноваційної активності надано в працях таких науковців, як А. Трифілова, А. Кучеров, О. Тичинський, В. Гунін, Х. Фрімен, В. Поляков, О. Нікітіна, Є. Богдановський, А. Пивень, Ю. Гільярді, В. Баранчев. На думку А. Трифілової, інноваційна активність може бути використана як попередній етап у процесі розробки стратегій інноваційного розвитку окремих підприємств. А. Кучеров визначає інноваційну активність як готове управлінське рішення, не враховуючи здатності персоналу самостійно генерувати власні інноваційні ідеї [2]. Аналогічну наукову позицію має О. Тичинський, який інноваційну активність трактує як сукупність заходів, спрямованих тільки на володіння інноваціями та нововведеннями [3]. В. Гунін характеризує інноваційну активність як здатність мобілізувати інноваційний потенціал необхідної якості та кількості [1]. В. Поляков інноваційну активність визначає як комплексну характеристику інноваційної діяльності підприємства, що включає в себе ступінь інтенсивності заходів і їх своєчасність, здатність мобілізувати потенціал. О. Нікітіна [4] визначає такі критерії, що дозволяють оцінити інноваційну активність:

– інтелектуальність – здатність акумулювати і використовувати науково-дослідний потенціал або накопичений досвід для розв’язання актуальних соціально-економічних завдань, визначених локальними вимогами в умовах обмежених ресурсів у певному періоді часу. Цей критерій інноваційної активності характеризує ступінь ініціації нововведень, створення тимчасових творчих колективів, наявність технологічних і соціальних новинок та неформальних структур, задіяних у реалізації таких новинок;

– інноваційність – здатність оптимально використовувати всі типи і види інновації для досягнення поточних актуальних соціально-економічних завдань та інноваційний потенціал у певному інноваційному контурі з ефективним використанням інноваційної діяльності. Зокрема, інноваційність характеризує здатність перетворювати інтелектуальний продукт у нововведення та інтенсифікувати інновації;

– інновативність – здатність генерувати принципово нові види товарів, робіт, послуг, упроваджувати нові технології та організаційно-правові механізми. Інновативність характеризує здатність стабільно функціонувати в умовах нестабільності зовнішнього середовища. Основною відмінністю цього критерію є позитивне сприйняття новинок та загальної інноваційної моделі розвитку персоналом і підприємством в цілому.

Співставлення суті поняття «інноваційна активність» свідчить, що в науковій літературі відсутня єдність думок щодо його змісту, оскільки поняття розглядається як етап стратегії, управлінське рішення, захід з управління інноваціями, характеристика інноваційної діяльності тощо.

Поняття активності також ототожнюють із здатністю здійснювати якісні або кількісні зрушення під впливом внутрішніх або зовнішніх факторів. В економічній сфері активність виступає властивістю і реальним проявом такої властивості, що полягає в мобільності, підприємництві та ініціативі.

В цьому контексті викликає інтерес дослідження теорії організацій О. Богданова. Підприємство розглядається О. Богдановим не у формі кінцевого стану, а як процес постійних перетворень, пов’язаних із безперервною зміною

станів рівноваги, у ході балансування «сил активності та опору». За умов, коли активність перевищує опір, організація цілого стає більше, ніж арифметична сума його складових, що проявляється в мобілізації можливостей і підтримці конкурентної позиції підприємства.

На відміну від Ф. Тейлора, який розглядав організаційну систему в умовах замкненості й незмінного навколишнього середовища, А. Богданов підкреслює, що тільки активне використання зовнішнього середовища може забезпечити збереження системи [5].

У контексті дослідження відкритих систем зовнішнє середовище виступає однією з головних детермінант інноваційної активності підприємства. Система, за О. Богдановим, не просто взаємодіє із середовищем, а структурно пов'язується, адаптується до змін і коеволюціонує разом із ним. У результаті такої взаємодії інноваційна ідея формується всередині підприємства з огляду на запити зовнішнього середовища і в подальшому знаходить практичну реалізацію у формі інноваційної активності.

Виклад основного матеріалу. Природа підприємницької ініціативи, зокрема інноваційної активності підприємства, обумовлює різноманітність, гнучкість і динамічність його господарської поведінки в ринковій економіці. Разом з тим інноваційна активність є індикатором реакції підприємства на зміни в зовнішньому середовищі та в подальшому здійснює зворотний вплив на нього. Так, взаємодія із зовнішнім середовищем є обов'язковою умовою функціонування суб'єктів господарювання, а рівень інноваційної активності виступає головною характеристикою передумов розвитку конкурентоспроможності підприємства.

З огляду на те, що активність містить у собі рух, динаміку, зростання, а інноваційність обумовлена вихідною орієнтацією на оновлення, зміни та розвиток, то інноваційна активність має місце виключно за умов системної, раціональної організації відбору, створення та впровадження новацій зі створенням додаткового прибутку в ході мобілізації інноваційного потенціалу. Так, інноваційна активність характеризує готовність підприємства до оновлення основних елементів інноваційної системи – знань, матеріальної бази,

інформаційно-комунікаційних технологій і умов їх ефективного використання, а також сприйнятливість до такого оновлення.

Розглядаючи інноваційну активність як комплексну характеристику інноваційної діяльності, що ґрунтується на сприйнятті інновацій і проявляється у формуванні та підтримці конкурентоспроможності за рахунок реалізації інноваційних змін, І. Рикова [6] виділяє такі ознаки, що характеризують зміст інноваційної активності:

- якість інноваційної стратегії;
- рівень використання інноваційного потенціалу;
- обсяг інвестицій, спрямованих на інноваційну діяльність;
- спрямованість методів управління на здійснення інноваційної діяльності;
- адекватність загального рівня інноваційної активності;
- гнучкість характеру інноваційної активності до змінних стратегічних умов;
- темпи реалізації інноваційних змін.

В умовах ринкової економіки інноваційна політика підприємств є визначальним інструментом у конкурентній боротьбі, що забезпечує умови для реалізації потреб споживачів, причому найбільшого успіху досягають ті підприємства, у яких інноваційна діяльність і впровадження нових продуктів та послуг є безупинним процесом управління інноваційною активністю [8].

У сфері туристичної діяльності інноваційно-активні підприємства здатні приносити на ринок нові ідеї, послуги, продукцію, підходи до освоєння ринку, управлінські рішення та структури управління. Інноваційна активність за таких умов є похідним елементом пристосування туристичних підприємств до мінливого характеру туристичної діяльності шляхом використання нових маркетингових стратегій у середовищі, що сприяє появі новаторських послуг, продуктів, процесів. Відповідно, інноваційну активність слід розглядати як перманентну, глобальну і динамічну характеристику туристичної діяльності.

Інноваційна діяльність у туризмі містить низку етапів, які ведуть до поступового розвитку і є процесами зі зворотним зв'язком. Із метою забезпечення готовності на випадок появи неочікуваних змін на ринку підприємства виділяють кошти на дослідження і розвиток, забезпечуючи в такий спосіб передбачуваний

характер інноваційного процесу. Інноваційність, таким чином, стає невід’ємною складовою в ході прийняття рішення про подальший розвиток підприємства.

Базуючись на зазначених вище підходах до змісту інноваційної діяльності, припускаємо, що інноваційну активність необхідно розглядати як складову управлінської діяльності, спрямовану на реалізацію інноваційних змін, пов’язаних зі створенням нової продукції (робіт, послуг), використанням нових ресурсів, застосуванням нових технологій, формуванням нових організаційних структур і освоєнням нових ринків.

На нашу думку, інноваційна активність туристичних підприємств є результативною характеристикою інноваційної діяльності підприємства та ілюструє успішність розвитку нового або оновлення існуючого продукту, удосконалення процесу надання туристичних та споріднених із туризмом послуг, освоєння нових ринків, упровадження новітніх інформаційних і телекомунікаційних технологій через мобілізацію компетенцій та ресурсів. Порівняння характеристик інноваційно-активної діяльності із традиційною діяльністю туристичного підприємства наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Зміст основних процесів туристичного підприємства (опрацьовано автором на основі [7-8])

Стадія життєвого циклу інновацій у туризмі	Заходи із забезпечення діяльності	Характеристика інноваційної діяльності
Відкриття (дослідження)	Збільшення ресурсних витрат і скорочення часу на входження туристичного продукту (послуги) на ринок	Зростання інноваційної активності, спрямованої на організацію і проведення маркетингових досліджень із просування нового туристичного продукту (послуги)
Упровадження (локальний контроль)	Використання додаткових ринків, розширення асортименту туристичних продуктів (послуг)	Стабілізація інноваційної активності в ході підготовки, навчання і застосування спеціальних методів відбору персоналу; проведення відповідних організаційних робіт; упровадження необхідної документації
Інституціоналізм (розвиток і контроль)	Перегляд продуктового портфеля туристичних послуг та умов їх реалізації	Диверсифікація інноваційної активності й розповсюдження інновацій на ринку; вибір альтернатив для майбутнього зростання
Зрілість (альтернатива стагнації, занепаду та поживавлення)	Визначення доцільного моменту зміни (точки біфуркації)	Спад інноваційної активності в переході до критичного аналізу ситуації щодо доцільності подальшого розвитку

Висновки. Розмаїття наукових позицій щодо визначення інноваційної активності обумовило необхідність уточнення поняття, зокрема для туристичних підприємств. Ураховуючи специфіку цього виду діяльності (змінність умов підприємництва у сфері туризму, суб'єктивність оцінки якості туристичних послуг, нематеріальна природа туристичного продукту, визначальна роль людських ресурсів створенні та реалізації інновації в туризмі), нами визначено, що інноваційна активність виступає інформаційно-насиченою ініціативою оновлення, узгодженою із реакційним опором новаціям на підприємстві, що характеризує інтенсивність відповідних організаційних заходів.

Отже, інноваційна активність є якісною характеристикою конкурентоспроможності туристичного підприємства, оскільки вона визначає доцільність, комплексність і результативність інноваційної діяльності на підприємстві, яка є одним з основних способів підтримки конкурентної позиції, зокрема через виявлення прихованих можливостей у ході мобілізації компетенцій і ресурсів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гунин В. Н. Управление инновациями: 17-модульная программа для менеджеров. Управление развитием организации. *Инфра*. 1999. С. 300-328.
2. Кучеров А. В. Интрапредпринимательство как одна из форм развития инновационного потенциала на крупных промышленных предприятиях. *Вісник Академії економічних наук України*. 2003. Вип. 2. С. 111–115.
3. Тычинский А. В. Управление инновационной деятельностью компаний: современные подходы, алгоритмы, опыт. *Вісник ТРТУ*. 2006. Вип. 2. С. 172-180.
4. Никитина О. В. Инновационная активность предприятия возможности ее оценки. *Современные проблемы экономики и управления народным хозяйством* : зб. научных статей аспирантов СПбГИЭУ .СПб.: 2004. Вип. 12. С. 22–27.
5. Богданов А. Тектология. Всеобщая организационная наука. *Экономика*. Москва, 1989. С. 421-430.

6. Рыкова И. Н. Методические основы оценки инновационной активности субъектов Российской Федерации. *Вестник института дружбы народов Кавказа*. 2011. Вып. № 4 (20). С. 134–147.

7. Антонюк К. В. Структурно-функціональні фактори розвитку міжнародного ринку туристичних послуг: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.02. Київ, 2008. 25 с.

8. Агарков С. А. Инновационный менеджмент и государственная инновационная политика: монография. Москва: Академия естествознания, 2011. С. 26–31.

УДК 658.589:640.43(045)

Пахомська О.В.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
**СУЧАСНІ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
У СФЕРІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ**

В статті зазначено, що з метою стимулювання підприємницької активності у сфері ресторанного господарства одним із найпотужніших інструментів у конкурентній боротьбі є подальше впровадження інноваційних підходів на підприємствах. Встановлено, що інновації відіграють велику роль в розвитку ресторанного бізнесу, є результатом зростання споживчого попиту та вимагають постійних змін. Надано характеристику основних інноваційних технологій, які впроваджуються у закладах ресторанного господарства. До найбільш важливих віднесено впровадження креативних ІТ-технологій, використання QR-коду для ознайомлення відвідувачів з рестораном, мобільне приймання замовлень від відвідувачів, технологія кобрендингу.

Ключові слова: *ресторанний бізнес; заклад ресторанного господарства; інноваційні технології; впровадження; інформаційні технології, тепан-шоу, онлайн-бронювання, електронне меню, QR-код.*

Постановка проблеми Ресторанне господарство в Україні слід розглядати як важливе джерело соціально-економічного розвитку України. Ця сфера є